

Boyraz, N. K. (2023). Türkiye’de çocuk edebiyatı konulu doktora tezlerinin incelenmesi. *Journal of Sustainable Educational Studies (JSES)*, (Ö2), 134-143.

JSES

Journal of Sustainable Educational Studies

e-ISSN: 2757-5284

Geliş/Received: 31.01.2023 Kabul/Accepted: 29.03.2023

Makale Türü (Article Type): Araştırma Makalesi/Research Article

Türkiye’de Çocuk Edebiyatı Konulu Doktora Tezlerinin İncelenmesi¹

Nurcihan Kübra BOYRAZ²

Özet

Bu araştırma, Türkiye’de bugüne kadar hazırlanmış olan çocuk edebiyatı odaklı doktora tezleri üzerinde ayrıntılı çözümlenme yaparak geçmiş incelemeleri devam ettirme ve çocuk edebiyatı hakkında yeni yapılacak olan araştırmalara kaynak oluşturma amacını taşımaktadır. Bu amaçla Türkiye’de çocuk edebiyatı hakkında yapılmış olan doktora tezleri yıl, üniversite, alan, konu, incelenen tema, konu alınan yazar/şair, kullanılan yöntem açılarından incelenmiştir. Araştırmada, analitik araştırma yöntemi benimsenmiştir. Veri kaynağı olarak Yüksek Öğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi’nde erişime açılmış ve başlığında “çocuk edebiyatı” anahtar kelimesi kullanılan 1992-2022 yılları arasında gerçekleştirilmiş 42 doktora tezi ele alınmıştır. Tezler yıllara göre dağılım, üniversite, bilim dalı dağılımları açısından betimsel olarak incelenmiştir. Tezler içeriği ve konu dağılımı açısından ise içerik analizine tabi tutulmuştur. Araştırma sonucunda çocuk edebiyatı konulu doktora tezlerinin giderek artan bir eğilime sahip olduğu, çoğunlukla Ankara, Gazi ve Atatürk üniversitelerindeki Türkçe Eğitimi bilim dalında gerçekleştirildiği bulgularına ulaşılmıştır. Ayrıca tezlerde yazar-eser incelemelerine, çocuk edebiyatının bağımlı değişkenler üzerindeki etkilerine ve doğrudan kuramsal inceleme konularının öne çıktığı görülmüştür. Büyük oranda nitel yöntemlerin benimsendiği tezlerde son yıllarda karma yöntem desenlerinin benimsenmesi dikkat çekmektedir. Bulgular ışığında gelecek tez çalışmalarında nicel araştırma yöntemleri daha fazla benimsenebilir. Çocuk edebiyatı eserlerinin sıklıkla kullanıldığı eğitim basamakları olan okul öncesi eğitimi ve sınıf öğretmenliği bilim alanlarında da doktora tezleri gerçekleştirilmesi önerilebilir.

Anahtar Sözcükler: Çocuk edebiyatı, doktora tezleri, analitik araştırma

Examination of Doctoral Dissertations on Children's Literature in Türkiye

Abstract

This research aims to continue the past studies by making a detailed analysis of the doctoral dissertations focused on children's literature prepared so far in Turkey and to create a source for new research on children's literature. For this purpose, doctoral studies on children's literature in Turkey were examined in terms of the year, university, field, subject, theme, author/poet, and method used. The analytical research method was adopted in the research. As a data source, 42 doctoral dissertations made between 1992-2022, made accessible in YÖK National Thesis Center, and using the keyword "children's literature" in their titles, were discussed. The theses were analyzed descriptively in distribution by years, university, and branch of science. The theses were subjected to content analysis regarding content and subject distribution. As a result of the research, it has been found that doctoral theses on children's literature have an increasing trend and are mostly carried out in Turkish Education at Ankara, Gazi, and Atatürk universities. In addition, it has been seen that author-work analysis, the effects of children's literature on dependent variables, and direct theoretical analysis issues are prominent in theses. In recent years, mixed method designs have been adopted in theses where qualitative methods have been adopted to a large extent. In light of the findings, quantitative research methods can be adopted more in future thesis studies. It can be recommended to carry out doctoral theses in preschool education and classroom teaching, which are the educational steps where children's literature works are frequently used.

¹ Bu çalışma 16 Aralık 2022 tarihlerinde FSMVÜ Eğitimde Mükemmeliyet Araştırmaları Kongresi’nde (EMAK-2022) sunulan sözlü bildirinin genişletilmiş hâlidir.

² Yüksek Lisans Öğrencisi, Sınıf Öğretmeni, Bayburt Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Türkçe Eğitimi Bilim Dalı, Bayburt-Türkiye, nur.cihan.1987@gmail.com, ORCID: 0000-0002-2739-9803

Keywords: Children's literature; doctoral dissertations; analytical research

1. GİRİŞ

Çocuk edebiyatı, çocuğun doğumuyla hatta anne karnında başlayan ergenlik dönemini de içine alan bir süreçtir. Çocukluk çağında bulunan kimselerin hayal, duygu ve düşüncelerine seslenen sözlü ve yazılı bütün eserleri kapsayan (Oğuzkan, 2000) çocuk edebiyatı (yazını), erken çocukluk döneminden başlayıp ergenlik dönemini de kapsayan bir yaşam evresinde, çocukların dil gelişimi ve anlama düzeylerine uygun olarak duygu ve düşünce dünyalarını sanatsal niteliği olan dilsel ve görsel iletilerle zenginleştiren, beğeni düzeylerini yükselten ürünlerin genel adıdır (Sever, 2003). Çocuk edebiyatının en temel amacı çocuğa okuma alışkanlığı kazandırmak ve okuma sevgisi aşılmasıdır. Çocuk edebiyatı ürünleri, çocukları nitelikli metinlere yöneltmeyi başarabilen, onlara zamanla okuma kültürü kazandırabilen bir sorumluluk üstlenmektir.

Bireylere okul öncesi dönemden itibaren edebiyat dünyasının kapılarını aralama konusunda önemli bir işlevi olan çocuk edebiyatının eğitim yaşamında önemli bir rolü olduğu bir gerçektir. Toplumun da zamanla bu inanca sahip olması çocukların kitapla karşılaşma yaşını geçmişe oranla düşürmüştür. Arza yönelik olarak çocuk kitapları da nicelik ve nitelik açısından çeşitlenmiş, sayısı her geçen gün artmıştır. Türkiye’de çocuk edebiyatının öneminin fark edilmesiyle çocuklara yönelik eserler gelişmiş, sayıca artmış bununla birlikte akademik düzlemde de çeşitli yönlerden incelemeye tabi tutulmuştur. Dünyada çocuk edebiyatı üzerine 1950’li yıllarda lisans tezleri ile başlayan çalışmaların karşısında ülkemizde çocuk edebiyatı kavramı 1980’lere kadar lisansüstü çalışmalarda konu olmamıştır (Gürel, 1992’den akt: Yazıcı, 2013). Bu bağlamda ülkemizde çocuk edebiyatı konulu bibliyografya çalışmaları (Demircan, 2008; Göçmen, 1995; Gürel ve Şimşek, 2005) ile çocuk edebiyatı konulu bilimsel çalışmaları değerlendiren araştırmalara rastlanmaktadır (Balcı, 2012; Demircan, 2007; Sınar, 2006; Yazıcı, 2013).

Çocuk edebiyatı üzerine gerçekleştirilen çalışmalara bakıldığında çocuk edebiyatı kullanım alanının gün geçtikçe çeşitlendiği görülmektedir. Yabancı dil ve kültürü öğretimi (Songören, 2011), ölüm, hastalık, savaş, aşk konuları (Aytekin, 2008; Nicholson ve Pearson, 2003; Şen, 2016), değerler eğitimi (Baş ve Biros, 2019; Keklik ve Kuru, 2016; Otmar ve Erdem, 2019), matematik öğretimi (Aslan, 2019; Can ve Durmaz, 2022; Durmaz, Can ve Özer, 2022), sosyal bilgiler öğretimi (Beldağ ve Aktaş, 2016) ve Türkçe öğretimi (Temizyürek, 2003; Türkben, 2019) olarak literatürde yer almaktadır. Çocuk edebiyatı Türkçe dersi ilişkilendirilmesi beklenen bir daldan öteye geçmiş ve pek çok alanın öğretiminde etkinlik materyali sunan bir alan olmuştur.

Literatür incelendiğinde, 2006 yılından itibaren çocuk edebiyatına ilişkin eğilim ve betimleme çalışmaları da artmaktadır (Balcı, 2012; Balta, 2019; Demircan, 2007; Dündar ve Hareket, 2017; Sevim, 2020; Sınar, 2006; Şahin ve Toprak, 2021; Yazıcı, 2013). Demircan (2007), 1987-2003 yılları arasında çocuk edebiyatı konulu lisansüstü çalışmaları çeşitli başlıklar altında incelemiş ve en fazla tezin 1995 (7 tez) ve 1999 (7 tez) yıllarında yapıldığı bulgusuna ulaşmıştır. Balcı (2012) ise çocuk edebiyatı alanında 1981-2010 yılları arasında hazırlanan lisansüstü tezlerini değerlendirmiştir. Yapılan inceleme sonrası hazırlanan tezlerin 237 tanesinin yüksek lisans tezi, 30 tanesinin ise doktora tezi olduğu sonucuna ulaşmıştır. Balta (2019) çocuk edebiyatı hakkında yapılmış olan lisansüstü çalışmaların yıl, üniversite, enstitü, bilim dalı, yazıldığı dil, konu, konu alınan yazar/şair/çocuk edebiyatçısı, incelenen tema, kullanılan yöntem, veri kaynakları, veri analiz teknikleri bağlamında incelemeyi amaçladığı çalışmasında 2011- 2018 yılları arasında gerçekleştirilen 278 tezi incelemiştir. Çocuk edebiyatı odaklı lisansüstü tezlerinin 2017’ye kadar artış gösterdiği, büyük oranda eğitim bilimleri ve sosyal bilimler enstitülerinde hazırlandığı, eğitsellik ve değer aktarımına ağırlık verdiği ve yöntem olarak nitel yöntemin tercih edildiği gibi bulgular ulaşılmıştır.

Sevim (2020) tarafından gerçekleştirilen çalışmada çocuk edebiyatıyla ilgili lisansüstü tez çalışmalarında pek çok başlıkta yaşanan gelişim ve eğilim ortaya konulmaya çalışılmıştır. 1987-2020 yılları arasında tamamlanan 677 lisansüstü tezin ulaşıldığı araştırma da her geçen yıl tez sayısının arttığı, en fazla çalışmanın yüksek lisans düzeyinde yapıldığı, lisansüstü tezlerin çoğunun betimsel nitelikli olduğu, araştırmaların çok büyük bir kısmının herhangi bir yazarın ya da eserinin çocuk edebiyatı açısından inceleyen araştırmalar olduğu bulgularına ulaşmıştır. Şahin ve Toprak (2021) tarafından gerçekleştirilen araştırmada ise ilkökul düzeyinde çocuk edebiyatı alanında 2006-2020 yılları arasında tamamlanmış lisansüstü çalışmaların çeşitli değişkenler açısından incelenmesi amaçlanmıştır. İlkokul düzeyinde çocuk edebiyatı alanındaki lisansüstü tezlerin sayısının özellikle 2016 yılından itibaren arttığı, yazar-eser inceleme ve değerler eğitimi konularına ağırlık verildiği ve en çok nitel yöntemin kullanıldığı; ilkökul düzeyinde çocuk edebiyatı alanındaki makalelerde en çok nitel

yöntemin ve içerik analizinin kullanıldığı şeklindedir. Genel olarak literatür incelendiğinde çocuk edebiyatı konulu lisansüstü tezlerin incelendiği ancak doğrudan doktora tezlerine odaklanılan çalışmalara rastlanılmamıştır. Doktora tezleri akademik bilgi oluşturma anlamında oldukça önemli ve yaygın etkisi yüksek olan çalışmalardır. Bu bağlamda araştırma çocuk edebiyatı konulu doktora tezlerinin incelenmesi amaçlanmaktadır.

1.1. Araştırmanın Amacı ve Önemi

Bu çalışma Türkiye’de bugüne kadar hazırlanmış olan çocuk edebiyatı odaklı doktora tezleri üzerinde ayrıntılı çözümlenme yapma, geçmiş incelemeleri devam ettirme, çocuk edebiyatı hakkında yeni yapılacak olan araştırmalara kaynak oluşturma amacındadır. Bu amaçla gerçekleştirilmiş olan çalışmanın çocuk edebiyatı çalışmalarının geleceğine yön vermesi noktasında önemli bir katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Bu sayede ileride gerçekleştirilecek olan çocuk edebiyatı konulu lisansüstü çalışmalarda konu ve yöntem bağlamında alanın zenginleşmesine katkı sağlanacaktır. Bu amaç çerçevesinde Türkiye’de çocuk edebiyatı hakkında yapılmış olan doktora tezlerini yıl, üniversite, alan, konu, incelenen tema, konu alınan yazar/şair, kullanılan yöntem açılarından değerlendirilmeye çalışılmıştır. Değerlendirme aşağıda verilmiş olan araştırma sorularına yanıt arama yoluyla yapılmıştır:

- 1) Çocuk edebiyatı alanında yapılmış doktora tezlerinin tanımlayıcı özellikleri nelerdir?
- 2) Çocuk edebiyatı alanında yapılmış doktora tezlerinin içerik özellikleri nelerdir?
- 3) Çocuk edebiyatı alanında yapılmış doktora tezlerinin metodolojik özellikleri nelerdir?

2. YÖNTEM

2.1. Araştırmanın Modeli/Deseni

Bu araştırma, nitel ve nicel araştırma özelliklerini içerebilen ve temel araştırma desenlerinden olan analitik araştırma yöntemi benimsenerek yürütülmüştür. Analitik araştırma, belgeler, dokümanlar ve kayıtların, çeşitli fikirler açısından analiz edildiği bir araştırma türü olarak yorumlanmaktadır (McMillan, 2004). Kendi içinde tarihsel analiz, hukuki analiz, kavram analizi ve karma yöntem araştırmaları olarak sınıflandırılan analitik araştırmalar nitel ve nicel araştırma özelliklerini içerir. McMillan’a (2004), göre doğrudan etkileşim gerektirmeyen analitik araştırma modeli genellikle dokümanlara dayalı veri toplama ve analiz esasına dayalıdır. Bu araştırmada da çocuk edebiyatı konulu doktora tezleri birer doküman olarak kabul edilmiş ve doküman incelemesi gerçekleştirilmiştir.

2.2. Veri Kaynakları ve Verilerin Toplanması

Araştırmada veri kaynağı olarak Yüksek Öğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi’nde erişime açılmış ve başlığında “çocuk edebiyatı” anahtar kelimesi kullanılan doktora tezlerine ulaşılmaya çalışılmıştır (<https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/>). Yapılmış doktora tezlerinde herhangi bir sınırlandırmaya gidilmemiş, Yüksek Öğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi veri tabanında erişime açık olan “çocuk edebiyatı” odaklı tezler dikkate alınmıştır. Yapılan tarama sonrası araştırmaya 1992-2022 yılları arasında gerçekleştirildiği görülen ve erişime açık olan 42 doktora tezi dâhil edilmiştir.

2.3. Veri Toplama Araçları

Veri toplama aracı olarak araştırmacı tarafından hazırlanan bir Excel formu kullanılmıştır. Formda doktora tezlerinin yıl, üniversite, bilim dalı, konu, incelenen tema, araştırma yöntemi bilgilerinin yer aldığı başlıklar bulunmaktadır.

2.4. Verilerin Toplanması

Tespit edilen doktora tezleri geçmişten günümüze doğru bir sıralamayla numaralandırılarak bilgisayar ortamına 09.11.2022 tarihinde indirilmiştir. Ardından sırayla her bir doktora tezinin yıl, üniversite, bilim dalı, konu, incelenen tema, araştırma yöntemi başlıklarının yer aldığı forma betimsel olarak bilgileri aktarılmıştır. İçerik analizine tabi tutulacak veriler ise sınıf öğretmenliği alan uzmanı bir öğretim üyesi ile birlikte kontrol edilmiş ve kategori ve temalar belirlenerek forma aktarımı gerçekleştirilmiştir.

2.5. Verilerin Analizi

Araştırmada yıl, üniversite, bilim dalı, araştırma yöntemi başlıklarında betimsel analiz gerçekleştirilmiştir. Konu ve incelenen tema başlıklarında ise içerik analizi yöntemi benimsenmiştir. İçerik analizinde toplanan

verileri açıklayabilecek kavramlara ve ilişkilere ulaşmak amaçlanmaktadır. Betimsel analiz sonucunda özetlenen ve yorumlanan veriler, içerik analizinde daha detaylı bir işlemde geçirilir ve betimsel yaklaşımla saptanamayan kavram ve temalar içerik analizi ile ortaya çıkartılabilir. Benzer özellikteki veriler, içerik analizi ile kavramsallaştırma, kavramların düzenlenmesi ve bunlara göre temaların saptanması şeklinde düzenlenerek yorumlanır (Yıldırım ve Şimşek, 2016). Tezler içerik ve konu dağılımı açısından içerik analizine uygun olarak kodlanmış, kodlanan tezler kategorik verilere dönüştürülmüş ve elde edilen sonuçlar grafik yoluyla frekans verilerle betimsel olarak gösterilmiştir. İçerik analizine göre bir sınıf öğretmenliği alanında öğretim üyesi ile birlikte analiz edilen verilerin analizi sonucunda çıkan sonuçlar karşılaştırılmış ve kategorilerde fikir birliğine varılmıştır.

2.6. Araştırma ve Yayın Etiği

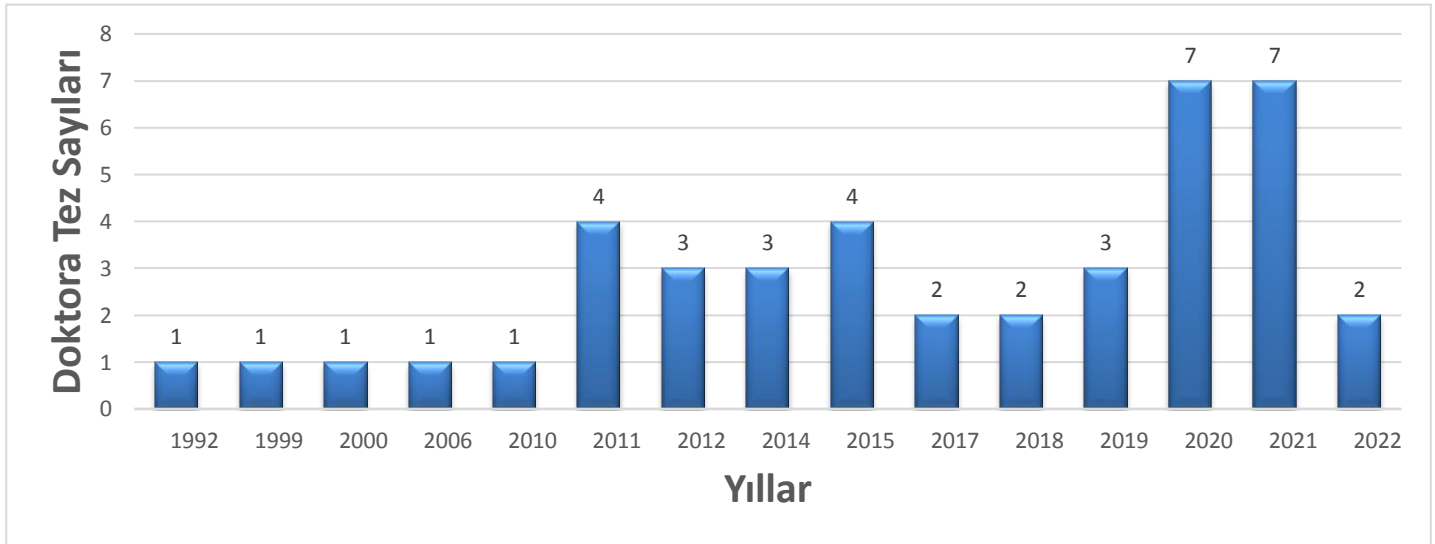
Yapılan çalışmada “Yükseköğretim Kurumları Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Yönergesi”nde uyulması belirtilen tüm kurallara uyulmuştur. Yönergenin “Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiğine Aykırı Eylemler” başlıklı 2. bölümünde belirtilen eylemlerden de hiçbiri gerçekleştirilmemiştir.

2.6.1. Etik kurul izni

Bu araştırma etik kurul izni gerektirmemektedir.

3. BULGULAR

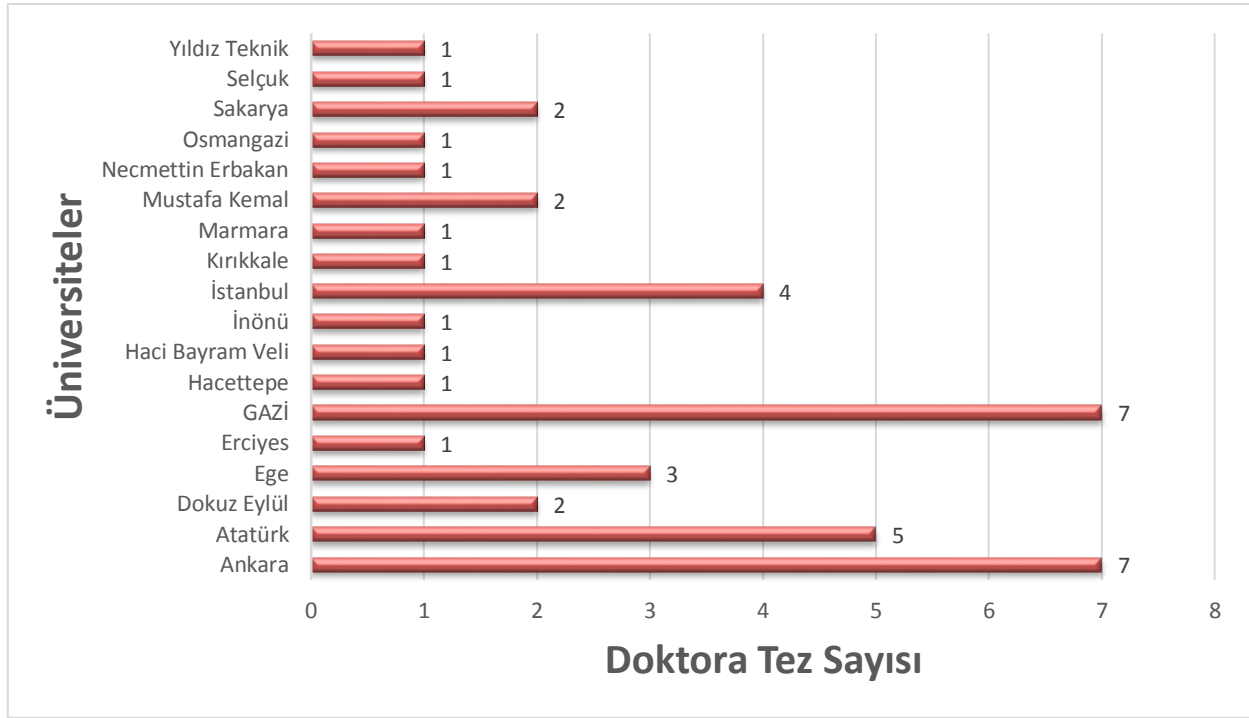
Çocuk edebiyatı konulu doktora tezlerinin yıllara göre dağılımı incelenmiş ve Grafik 1’de sunulmuştur.

Grafik 1. Çocuk Edebiyatı Konulu Doktora Tezlerinin Yıllara Göre Dağılımı

Grafik 1 incelendiğinde Yüksek Öğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi’nde erişime açık ilk tezin 1992 yılında olduğu görülmektedir. Uzun yıllar boyunca; 2010 yılına kadar çocuk edebiyatı başlığı taşıyan sadece 5 doktora tezinin var olduğu söylenebilir. 2011 yılından 2015 yılına kadar ise çocuk edebiyatı konulu doktora tez sayısında bir artış görülmüştür. 2020 ve 2021 yıllarında ise bu sayı (7) en yüksek seviyeye çıkmıştır. 2022 yılında ise henüz erişime açılmayan tezler olabileceği düşünüldüğünden geçmişten bugüne çocuk edebiyatı konulu doktora tezlerinde giderek artan bir eğilimin var olduğu söylenebilir.

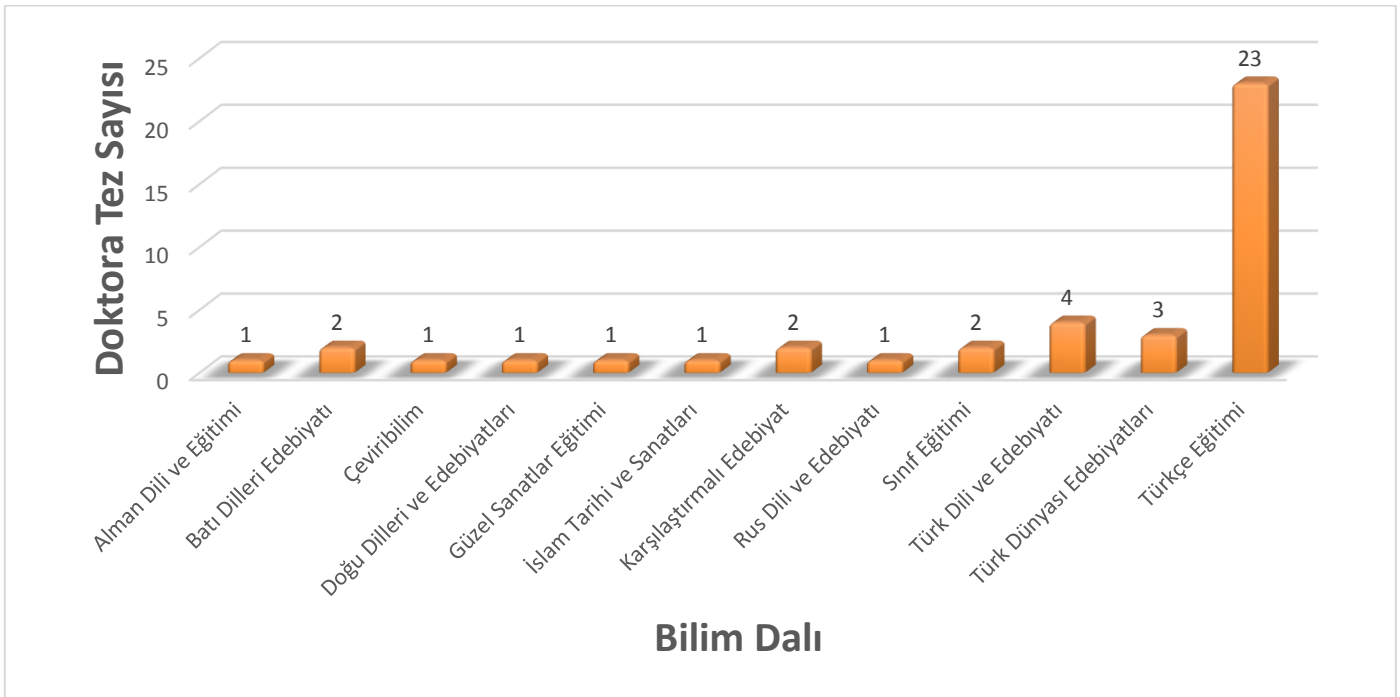
Çocuk edebiyatı konulu doktora tezlerinin hangi üniversitelerde çalışıldığına ilişkin bulgular Grafik 2’de sunulmaktadır.

Grafik 2. Çocuk Edebiyatı Konulu Doktora Tezlerinin Üniversitelere Göre Dağılımı

Grafik 2'ye bakıldığında en çok sayıda çocuk edebiyatı konulu doktora tezinin Ankara ve Gazi Üniversitelerinde (7) olduğu görülmektedir. Atatürk Üniversitesi (5) ve İstanbul Üniversitesi (4) ise onları takip etmektedir. Yıldız Teknik, Selçuk, Osmangazi, Necmettin Erbakan, Marmara, Kırıkkale, İnönü, Hacı Bayram Veli, Erciyes Üniversitelerinde ise birer adet çocuk edebiyatı konulu doktora tezleri gerçekleştirildiği görülmektedir.

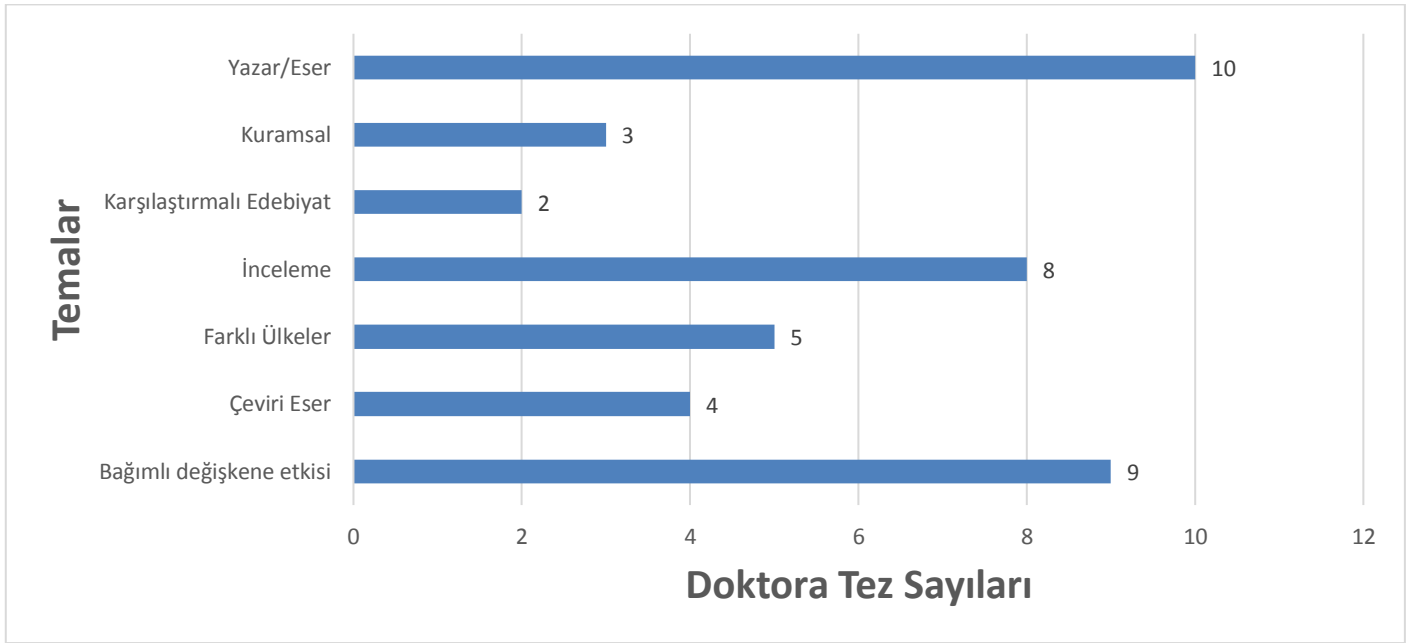
Çocuk edebiyatı birçok bilim dalının konu alanlarından biridir. Bu bakımdan hangi bilim dallarının konuya daha çok eğildiği önemli görülmektedir. Grafik 3'te hangi bilim dallarında çocuk edebiyatı konulu doktora tezlerine rastlanıldığı sunulmuştur.

Grafik 3. Çocuk Edebiyatı Konulu Doktora Tezlerinin Bilim Dallarına Göre Dağılımı

Grafik 3 incelendiğinde çocuk edebiyatı konulu doktora tezlerinin 23 tanesinin Türkçe Eğitimi bilim dalında gerçekleştirildiği görülmektedir. Türkçe Eğitimi bilim dalını sırasıyla Türk Dili ve Edebiyatı (4), Türk Dünyası Edebiyatları (3), Sınıf Eğitimi (2), Karşılaştırmalı Edebiyat (2) ve Batı Dilleri Edebiyatı (2) bilim dalları takip etmektedir. Farklı bilim dallarında da çocuk edebiyatı konulu doktora tezleri yapıldığı görülmektedir.

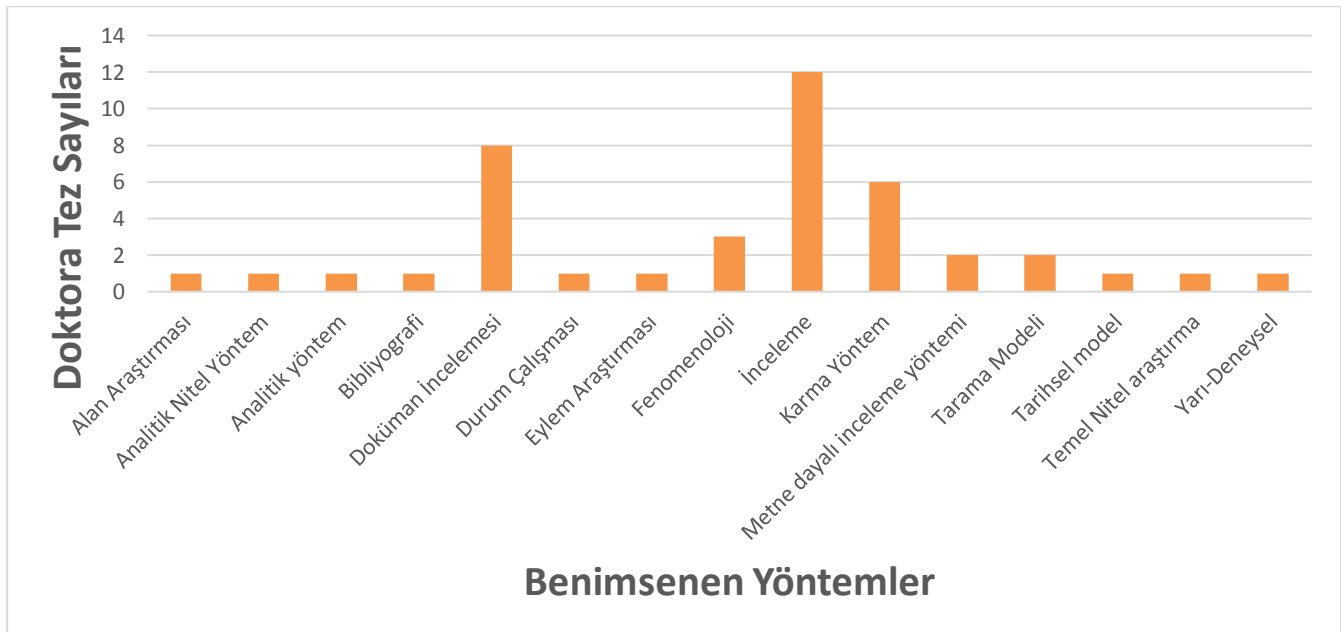
Çocuk edebiyatı konulu doktora tezleri içerik olarak incelendiğinde farklı konu başlıkları üzerine çalışmalar gerçekleştirildiği görülmektedir. Gerçekleştirilen içerik analizi sonucunda 7 farklı temada çalışmalar sınıflandırılmıştır. Bu temalar Grafik 4’te sunulmuştur.

Grafik 4. Çocuk Edebiyatı Konulu Doktora Tezlerinin Konu Dağılımları

Grafik 4’e bakıldığında çocuk edebiyatı konulu doktora tezlerinin sırasıyla çocuk edebiyatı üzerine bilinen yazarların eserlerinin çeşitli bağlamlarda incelenmesi (10), çocuk edebiyatının bağımlı değişkenlere etkisi (9), çocuk edebiyatı eserleri üzerine inceleme (8), farklı ülkelerin çocuk edebiyatı eserleri üzerine incelemeler ve çocuk edebiyatında çeviri çalışmaları (4) konuları üzerine gerçekleştirildiği görülmektedir. Çocuk edebiyatı üzerine kuramsal 3 teze ulaşılmışken, karşılaştırmalı edebiyat bağlamında da 2 doktora tezine erişilmiştir. Çocuk edebiyatı yazar ve eserleri bağlamında, Aleaddin Gövsa, İsmet Kür, Mustafa Ruhi Şirin, Muzaffer İzgü, Zeynep Cemali, Sevim Ak, Lewis, Mavisel Yener ve Hz. Ali Cenknemeleri incelenmiştir. Çocuk edebiyatı eserlerinin bağımlı değişkenler üzerindeki etkisi de önemli ölçüde doktora tezlerine konu olmuştur. Bu noktada, okumaya güdülenme, empati becerisi, akran zorbalığı stratejileri, temel beceriler, anlatım becerileri, engelliliği ve mülteciliği algılama biçimleri üzerine çocuk edebiyatı eserlerinin etkisi incelenmiştir. Bulgaristan, Makedonya, Arap çocuk edebiyatı sahası üzerine çalışmalar da gerçekleştirilmiştir.

Çocuk edebiyatı konulu doktora tezlerinde benimsenen araştırma yöntemlerine ise Grafik 5’te yer verilmiştir.

Grafik 5. Çocuk Edebiyatı Konulu Doktora Tezlerinde Benimsenen Yöntem Dağılımları

Grafik 5 incelendiğinde doktora tezlerinde doğrudan yöntemin belirtilmediği 12 tez inceleme başlığında sınıflandırılmıştır. Özellikle 2010 yılına kadar gerçekleştirilen 5 doktora tez çalışmasında yöntem başlığına rastlanılmamıştır. Doktora tezlerinde en çok benimsenen yöntemin toplam 8 tez ile doküman incelemesi olduğu söylenebilir. Doküman incelemesi yöntemi dışında daha çok durum çalışması, fenomenoloji, analitik nitel yöntem, temel nitel araştırma olarak ifade edilen nitel yöntemlerin benimsendiği görülmektedir. Ardından 6 doktora tezinden benimsenen karma yöntem araştırmaları gelmektedir. Bu araştırmalar çocuk edebiyatı eserlerinin bir bağımlı değişken üzerindeki etkilerini incelemek üzere gerçekleştirilen tezlerdir. Karma yöntem tezlerinde bağımlı değişkenin öğrenciler üzerinde ki etkileri nicel veri toplama yöntemleri ile incelenmişken bağımlı değişken üzerine öğrenci ve öğretmen görüşlerine başvurulmuştur. Eylem araştırması (n:1), bibliyografi (n:1) ile tarama (n:2) ve yarı deneysel (n:1) desenlere sahip olan nicel araştırma yöntemleri ise tezlerde en az benimsenen yöntemler olmuştur.

4. TARTIŞMA VE SONUÇ

Araştırma kapsamında çocuk edebiyatı konulu doktora tezleri incelendiğinde ilk tezin 1992 yılında gerçekleştirildiği görülmüştür. Özellikle 2010 yılına kadar seyrek olarak üretilen çocuk edebiyatı konulu doktora tezleri 2011 yılından itibaren nicelik olarak artma eğiliminde olmuştur. 2020 ve 2021 yıllarında ise yedişer doktora tezi tamamlanmıştır. Çocuk edebiyatı konulu doktora tezlerinin giderek artan bir eğilime sahip olduğu söylenebilir. Bu sonuç Balta (2019) tarafından gerçekleştirilen araştırma sonuçları ile tutarlılık göstermektedir. 2018 yılına kadar gerçekleştirilen lisansüstü tezleri çocuk edebiyatı bağlamında incelediği araştırmasında tez konusu olarak çocuk edebiyatının tercih edilmesinin giderek artan bir eğilime sahip olduğu belirtilmiştir. Yazıcı (2013) tarafından gerçekleştirilen araştırma da benzer sonuçlara sahiptir. Şahin ve Toprak (2021) tarafından gerçekleştirilen araştırmada ise 2016 ile 2019 yılları arasında ilkökul eğitimi alanında çocuk edebiyatı konulu tez sayısının daha fazla olduğu sonucuna ulaşmışlardır.

Doktora tezlerinin gerçekleştirildiği üniversite bağlamında inceleme yapıldığında en fazla Ankara, Gazi, Atatürk ve İstanbul üniversitelerinde çocuk edebiyatı doktora tez konusu olarak belirlenmiştir. Balta (2019), Yazıcı (2013) ve Sevim (2020) gerçekleştirdikleri araştırmalarda çocuk edebiyatı konulu lisansüstü tezlerinde Ankara, Atatürk ve Hacettepe üniversitelerinin öne çıktığını belirtmişlerdir. Şahin ve Toprak (2021) tarafından 29 yüksek lisans ve 2 doktora tezinin incelendiği araştırmada ise ilkökul eğitiminde en çok tezin Gazi (4) ve Bayburt (3) üniversitesinde gerçekleştirildiği sonucuna ulaşmışlardır. Gazi ve Bayburt üniversitelerinde hazırlanan tezlerin yüksek lisans tezleri olması dikkat çekmektedir.

Doktora tezlerinin gerçekleştirildiği bilim alanlarına göre dağılımlarına bakıldığında Türkçe Eğitimi (23) bilim dalının diğer bilim dallarına göre önemli bir fark oluşturduğu bulgulanmıştır. Bu fark özellikle Türkçe Eğitimi bilim dalının kurulmasından itibaren kendisini hissettirmiş olabilir. Eğitim bilimleri enstitülerinin artması, kapsadığı bölümlerin çeşitlenmesi, çocuk edebiyatının eğitsel anlamda değerinin fark edilmesi ile disiplinler arası çalışmaların gittikçe önem kazanması bu sonucun nedenleri olarak gösterilebilir. Ayrıca Türkçe derslerinde yararlanılacak metin kaynaklarının genellikle çocuk edebiyatı alanından sağlanması ile Türkçe öğretmenlerinin öğrencilere okuma alışkanlığını kazandırırken onların kitaplarla haşır neşir olmalarında üstlendiği sorumluluk da Türkçe eğitimi bölümlerinin çocuk edebiyatı konusunu diğer bilim dallarına nazaran daha fazla sahiplenmesinin nedenleri olabilir (Balta, 2019).

Çocuk edebiyatı konulu doktora tezlerine ilişkin bulgular incelendiğinde, yazar-eser inceleme, bir bağımlı değişkene etkisi ve doğrudan kuramsal inceleme konularının ön plana çıktığı söylenebilir. Araştırmanın bu bulguları önceki çalışmalarla (Balcı, 2012; Balta, 2019; Bayazit, 2011) benzerlik göstermektedir. Balcı'nın (2012) araştırmasında en çok üzerinde durulan konular sırasıyla çocuk edebiyatı ürünlerinde edebi türler, çocuk eğitimi ve çocuk edebiyatı ile çocuk edebiyatı yazarları olarak belirlenmiştir. Bayazit'ın (2011) araştırmasında ise tezlerde en çok sırasıyla yazar ve yapıtları üzerine incelemeler, çeviri ve tarihsel süreç ile çocuk edebiyatı temel unsurları konuları yer almaktadır. Çocuk kitaplarında eğitsel iletilerin büyük bir önem taşıdığı ve okudukları kitaplar onların gelişimini destekleyici olduğu göz önüne alındığında, özellikle ilkökul düzeyinde çocuk edebiyatı alanındaki araştırmaların yazar-eser incelemesi bağlamında incelenmesi nitelikli çocuk edebiyatı ürünlerine ulaşmada sınıf öğretmenlerine yol gösterecektir (Şahin ve Toprak, 2019). Bu bağlamda gelecekte de bu konudaki araştırmaların yineleneyeceği öngörülebilir.

Çocuk edebiyatı, kaynağı metin olan bir saha olduğundan konuyla ilgili doktora tezlerinde büyük oranda nitel yöntemlerin tercih edilmesi öngörülen bir sonuçtur. Ayrıca daha önceki çalışma bulgularına kıyasla nicel ve

karma yöntemlerin giderek arttığı görülür. Çocuk edebiyatı üzerine farklı disiplinlerin eğilmiş olması araştırma yöntemlerinde farklılaşmayı beraberinde getirir (Balta, 2019). İlkokul düzeyinde çocuk edebiyatı alanında çalışılmış lisansüstü tezlerde kullanılan yöntemlere bakıldığında tezlerin büyük bir çoğunluğunun nitel yöntem ile hazırlandığı sonucuna ulaşılmıştır (Şahin ve Toprak, 2019). Bayazıt (2011) ve Yakar'ın (2019) da araştırmalarında çocuk edebiyatı alanında gerçekleştirilen tezlerde yoğun bir biçimde nitel yöntemin tercih edildiği görülmüştür. Çocuk edebiyatı alanının henüz üniversitelerde bir anabilim dalı olmayışı ve buna bağlı olarak çocuk edebiyatı alanına özgü araştırmacılara rehberlik edecek kaynakların olmayışı gerçekleştirilen tezlerdeki eksikliklerin temel nedenini açığa çıkarmaktadır. Bu araştırmada 2010 yılına kadar gerçekleştirilen tezlerde herhangi bir yöntem bilgisine rastlanılmaması da bu durumun önemli göstergelerindedir. Yöntem çeşitliliğinin küçük oranda artışı, veri kaynakları ve analizindeki yelpazeyi az da olsa genişletmiştir.

Araştırma sonuçları ışığında son yıllarda çocuk edebiyatı eserlerinin bir bağımlı değişken üzerindeki etkisini araştıran doktora tezlerinin arttığı görülmektedir. Bu noktada ise karma yöntem araştırmalarının tercih edildiği görülmüştür. Bu bağlamda nicel araştırma yöntemlerine ilişkin desenlemelerle çocuk edebiyatı çalışmaları gerçekleştirilebilir. Yöntem çeşitliliğine gidilmesi önerilebilir. Çocuk edebiyatı yazarları bağlamında daha güncel yazarların eserlerine yönelik incelemeler gerçekleştirilebilir. Çocuk edebiyatı konulu doktora tezlerinin genellikle Türkçe Eğitimi alanında çalışılması önemli bir bulgu iken, çocuk edebiyatı eserlerinin sıklıkla kullanıldığı eğitim basamakları olan okul öncesi eğitim ve sınıf öğretmenliği bilim alanlarında da doktora tezleri gerçekleştirilebilir.

5. BEYAN

Araştırma ve Yayın Etiği: Yapılan çalışmada “Yükseköğretim Kurumları Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Yönergesi”nde uyulması belirtilen tüm kurallara uyulmuştur. Yönergenin “Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiğine Aykırı Eylemler” başlıklı 2. bölümünde belirtilen eylemlerden de hiçbiri gerçekleştirilmemiştir.

Etik Kurul İzni Beyanı: Bu araştırma etik kurul izni gerektirmemektedir.

Araştırmacıların Makaleye Katkı Oranı Beyanı: Bu makale tek yazarlı bir makaledir.

Çıkar Çatışması Beyanı: Araştırmacılar arasında herhangi bir çıkar çatışması yoktur.

Finansal Destek veya Teşekkür Beyanı: Bu çalışma için herhangi bir kurumdan finansal destek alınmamıştır.

6. KAYNAKÇA

- Aytekin, H. (2008). Çocuk edebiyatında ölüm teması. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (20), 89-102.
- Balcı, A. (2012). Türkiye'de çocuk edebiyatı üzerine hazırlanan lisansüstü tezler hakkında bir meta-analiz çalışması. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 9(17), 195-206.
- Balta, E. E. (2019). Çocuk edebiyatı üzerine yapılmış lisansüstü çalışmaların içerik analizi (2011-2018 yılları). *Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi*, 10(17), 463-489
- Baş, B., & Biros, Y. (2019). Çeviri çocuk edebiyatı eserlerinde yer alan değerler üzerine bir araştırma. *Ana Dili Eğitimi Dergisi*, 7(4), 1095-1114.
- Bayazıt, Z. (2012). Çocuk edebiyatı alanında yapılan lisansüstü tezlerin incelenmesi. S. Sever (Ed.), 3. *Ulusal Çocuk ve Gençlik Sempozyumu Bildiri Kitabı* (ss. 307-314). Ankara: Ankara Üniversitesi ÇOGEM.
- Beldağ, A., & Aktaş, E. (2016). Sosyal bilgiler öğretiminde edebî eser kullanımı: nitel bir çalışma. *Erzincan Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 18(2), 953-981.
- Can, D., ve Durmaz, B. (2023). An analysis of teachers' beliefs about the integration of children's literature into mathematics education. *International Journal of Science and Mathematics Education*, 21, 489–512.
- Demircan, C. (2007). Çocuk edebiyatı konulu lisansüstü çalışmalar ile ilgili bir durum araştırması. *Sakarya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, (13), 23-35.
- Demircan, C. (2008). Çocuk edebiyatına yönelik bir bibliyografya denemesi (1960-1980). *Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (1), 165-187.
- Durmaz, B., Can, D., & Özer, A. (2022). Matematik öğretimi ve çocuk edebiyatı bütünleştirmesine ilişkin öğretmen görüşleri. *Bayburt Eğitim Fakültesi Dergisi*, 17(34), 377-394.
- Dündar, H., & Hareket, E. (2017). Türkiye'de çocuk hakları bağlamında yapılan lisansüstü tezlerin araştırma eğilimlerinin incelenmesi. *Manas Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 6(1), 77-94.

- Göçmen, A. (1995). *Çocuk edebiyatı makaleler bibliyografyası (1953-1991)*. Yayımlanmamış lisans tezi. Ege Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, İzmir.
- Gürel, Z., & Şimşek, T. (2005). Çocuk edebiyatı üzerine bir bibliyografya denemesi. *Hece Dergisi Çocuk Edebiyatı Özel Sayısı*, 104-105.
- Keklik, S., & Kuru, H. (2016). Ayşe Yamaç'ın çocuk romanlarının değerler eğitimi açısından incelenmesi. *Iğdır Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, (10), 217-237.
- Kuran, B. Ş., & Ersözlü, N. Z. (2009). Sınıf öğretmenlerinin çocuk edebiyatına ilişkin görüşleri. *Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 6(1), 1-17.
- McMillan, J. H. (2004). *Educational research: Fundamentals for the consumer*. Boston, Pearson Education, Inc
- Nicholson, J. I., & Pearson, Q. M. (2003). Helping children cope with fears: Using children's literature in classroom guidance. *Professional School Counseling*, 7(1), 15-19.
- Oğuzkan, A. F. (2000). *Çocuk edebiyatı*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Otmar, Ö., & Erdem, A. (2019). Yalvaç Ural'ın çocuk edebiyatı eserlerinde hayvan sevgisi değeri. *Değerler Eğitimi Dergisi*, 17(37), 7-34.
- Sever, S. (2013). *Çocuk ve edebiyat*. Tudem yayıncılık.
- Sevim, O. (2020). Çocuk edebiyatıyla ilgili lisansüstü çalışmalardaki eğilimler: Bir içerik analizi. *Türkiye Eğitim Dergisi*, 5(1), 124-144.
- Sınar, A. (2006). Türkiye'de çocuk edebiyatı çalışmaları. *Türkiye Araştırmaları Literatür Dergisi*, 4(7), 175-225.
- Songören, S. (2011). Yabancı dil öğretiminde çocuk edebiyatı. *Uluslararası İnsani Bilimler Dergisi*, 1(8), 1725-1730.
- Şahin, Ç., & Toprak, E. (2021). İlkokul düzeyinde çocuk edebiyatına ilişkin yapılan lisansüstü çalışmaların incelenmesi. *Ana Dili Eğitimi Dergisi*, 9(1), 225-241.
- Temizyürek, F. (2003). Türkçe öğretiminde çocuk edebiyatının önemi. *Türklük Bilim Araştırmaları*, (13), 161.
- Türkben, T. (2019). Etkinliklerle çocuk edebiyatı yapıtlarının Türkçe öğretiminde kullanılması. *Rumelide Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi*, (16), 160-179.
- Yakar, F. A. (2019). *Türkiye'de çocuk edebiyatı alanında yapılan lisansüstü çalışmaların içerik ve yöntem açısından incelenmesi*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi. Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Burdur.
- Yazıcı, N. (2013). Çocuk edebiyatı alanında üniversitelerde yapılan lisans sonrası çalışmalar. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 28(1), 441-452.
- Yıldırım, A., & Şimşek, H. (2016). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.

7. EXTENDED ABSTRACT

It is a fact that children's literature, which has an essential function in opening the doors of the literary world to individuals from the pre-school period, has a vital role in education life. The fact that society has this belief over time has reduced the age of children to encounter books compared to the past. Children's books have also diversified in quantity and quality, and their number has increased daily. With the realization of the importance of children's literature in Turkey, the works for children have developed, increased in number, and have been subjected to various aspects of examination at the academic level. In this context, there are bibliographic studies on children's literature (Demircan, 2008; Göçmen, 1995; Gürel & Şimşek, 2005) and studies evaluating scientific studies on children's literature (Balcı, 2012; Demircan, 2007; Sınar, 2006; Yazıcı, 2013).

When the literature is examined, the tendency and description studies on children's literature have been increasing since 2006 (Balcı, 2012; Balta, 2019; Demircan, 2007; Dündar and Hareket, 2017; Sevim, 2020; Sınar, 2006; Şahin and Toprak, 2021; Yazıcı, 2013). In the study by Sevim (2020), the development and trend in many topics in graduate thesis studies on children's literature were tried to be revealed. In the research in which 677 postgraduate theses completed between 1987-2020 was reached, the number of theses increased

every year, most studies were done at the master's level, most of the postgraduate theses were descriptive in nature, and the majority of the studies were studies examining any author or work in terms of children's literature. Reached its findings. In general, when the literature is examined, no studies examine postgraduate theses on children's literature but focus directly on doctoral theses. Doctoral dissertations are critical and widely influential studies in creating academic knowledge. In this context, the research aims to examine doctoral theses on children's literature.

Within the framework of this purpose, doctoral studies on children's literature in Turkey were evaluated in terms of the year, university, field, subject, theme studied, author/poet, and method used. The evaluation was made by seeking answers to the following research questions:

- 1) What are the defining features of doctoral dissertations in children's literature?
- 2) What are the content features of doctoral dissertations in children's literature?
- 3) What are the methodological features of doctoral dissertations in children's literature?

The analytical research method was adopted in the research. As a data source, 42 doctoral dissertations made between 1992-2022, made accessible in YÖK National Thesis Center, and using the keyword "children's literature" in their titles, were discussed. The theses were analyzed descriptively in distribution by years, university, and branch of science. The theses were subjected to content analysis regarding content and subject distribution. In the research, descriptive analysis was carried out under the titles of the year, university, the branch of science, and the research method. The content analysis method was adopted for the subject and the themes examined. The content analysis coded the theses in terms of content and topic distribution, the coded theses were converted into categorical data, and the results were shown descriptively by giving frequency through graphics.

When the doctoral theses on children's literature were examined within the scope of the research, it was seen that the first thesis was carried out in 1992. Especially doctorate theses on children's literature infrequently produced until 2010, have tended to increase in quantity since 2011. In 2020 and 2021, seven doctoral dissertations were completed each. Doctoral theses on children's literature have an increasing trend.

When examining the context of the university where the doctoral theses were carried out, children's literature was determined as the doctoral thesis topic, mostly in Ankara, Gazi, Atatürk, and Istanbul universities. Balta (2019), Yazıcı (2013), and Sevim (2020) stated that Ankara, Atatürk, and Hacettepe universities stand out in their postgraduate theses on children's literature in their research. Considering the distribution of doctoral theses according to the fields of science, it was found that Turkish Education (23) makes a significant difference compared to other disciplines. This difference may have made itself felt, especially since the Turkish Language Education branch was established.

When the findings of doctoral dissertations on children's literature are examined, author-work analysis, its effect on a dependent variable, and direct theoretical analysis come to the fore. These research findings show similarities with previous studies (Balcı, 2012; Balta, 2019; Bayazit, 2011). Balcı's (2012) research determined the most emphasized subjects as literary genres in children's literature products, children's education and children's literature, and children's literature authors, respectively. Since children's literature is a field whose source is text, it is predicted that qualitative methods will be preferred in doctoral theses on the subject. In addition, it is seen that quantitative and mixed methods are increasing gradually compared to the findings of previous studies. The fact that different disciplines focus on children's literature brings about differentiation in research methods (Balta, 2019). Considering the methods used in graduate theses studied in children's literature at the primary school level, it was concluded that most of the theses were prepared with a qualitative method (Şahin & Toprak, 2019).

In light of the research results, it is seen that doctorate theses investigating the effect of children's literature works on a dependent variable have increased in recent years. At this point, it was seen that mixed-method research was preferred. Children's literature studies can be carried out with patterns related to quantitative research methods. It is advisable to go in a variety of ways. In the context of children's literature writers, studies of more contemporary writers can be carried out. While it is an essential finding that doctoral theses on children's literature are generally studied in Turkish Education, doctoral theses can also be carried out in preschool education and classroom teaching, which are educational steps where children's literature works are frequently used.